

Тақриз

ба диссертатсияи номзадии Раҳимова Манзурахон Аҳмадовна дар мавзуи «Асосҳои илмӣ-методии истифодаи осори классикон дар дарсҳои забони тоҷикӣ синфҳои 8-9 ва мавқеи он дар инкишофи нутқи мураббаи хонандагон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогика аз рӯи ихтисоси 13.00.02. - Назария ва методикаи таълиму тарбия(13.00.02.04 - Назария ва методикаи таълими фанҳои гуманитарӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ))

Диссертатсияи номзадии Раҳимова Манзурахон Аҳмадовна дар таърихи методикаи таълими забони тоҷикӣ, ҳамчун нахустин таҳқиқот, дар асоси интихоби осори баргузидаи адибони маъруфи классики тоҷик барои намоиш додани масъалаҳои назариявии синтаксиси забони тоҷикӣ дар синфҳои 8 ва 9 таълиф карда шудааст. Ин кор аз муқаддима, ду боб ва шаш баст иборат буда, ҳар боби он бо пешниҳоди хулосаҳои то андозае қонеъкунанда хотима бахшида шудааст.

Аз ҷумла, дар муқаддимаи кор диссертант басо қотеона кӯшиш ба харҷ додааст, ки мубрамияти интихоби мавзӯ, дараҷаҳои таҳқиқоти доир ба ин кор ба иҷро расонидашударо дар доираи илмиву методӣ баррасӣ намояд. Вале, сарфи назар аз ин, то ҳануз бобати таҳқиқоти мавзуи мазкур мавҷуд будани баъзе норасоихоро аз қабилӣ дуруст ба инобат нагирифтани роҳҳои ташаккули салоҳиятҳои забониву иртиботии хонандагон, ташаккули нутқи шифоҳиву хаттӣ, баҳусус, таҳлили синтаксисии дар доираи матни осори классикон интихобшуда, луғатомӯзӣ дар асоси вожаҳои душворфаҳм, супоришҳои системаноки иҷрошон аз тариқи шифоҳиву хаттӣ ва амсоли инҳо то ҳануз мавриди ҳаллу фасл қарор дода нашудаанд.

Баъдан, дар муқаддима ба ҷуз дақиқ пешниҳод намудани қисматҳои объекту мавзуи таҳқиқот, марҳилаҳои иҷроӣ кор, асосҳои методологии таҳқиқоту сарчашмаҳои он бобати дақиқ муқаррар намудани фарзияи кор ва дар доираи он пешниҳод намудани аз ҷиҳати иборат будани вазифаҳои асосии таҳқиқот нуктаҳои мушаххасу нишонрасро иброн доштааст. Ниҳоят, дар қисмати охири муқаддима заминаҳои эмперикии таҳқиқот ва дар раванди он аз қадом методу усулҳои таълимӣ истифода карда шуданашон низ мушаххас табақабандӣ карда шудаасту нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, баррасии аҳаммияти назариявӣ амалии таҳқиқот, пешниҳоди дараҷаи эътимоднокии кор, саҳми бевоситаи диссертант дар раванди ҳамин таҳқиқот, ниҳоят, теъдоди интишорот ва аҳаммияти амалии кор мушаххасан таъкид карда шудаанд.

Боби аввали кор «Асосҳои лингводидактикии истифодаи осори классикон дар дарсҳои забони тоҷикии синфҳои VIII-IX ва мавқеи он дар инкишофи нутқи мураббаи хонандагон» унвон дошта, дар доираи се фасл, аз ҷумла, дар фасли аввали он оиди вазъи инкишофи нутқи мураббаи хонандагон дар заминаи таълими синтаксис дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва дар фасли дуюми кор бошад пажӯҳиши худро бобати таҳлилу хулосабарорӣ дар иртибот ба маводи назариявии барномаҳои таълим ва китобҳои дарсии «Забони тоҷикӣ» барои синфҳои 8-9 ва то кадом андоза дар асоси маводи аз осори классикон пешниҳодшуда ба роҳ мондани таълими мавзӯҳои таркибии ҳар фаслу боби, чи синтаксиси ҷумлаҳои сода дар синфи 8 ва чи синтаксиси ҷумлаҳои мураккаб дар синфи 9 мавриди таҳлилу хулосабарорӣ қарор дода шудааст. Аммо дар фасли сеюми боби мазкур диссертант бо овардани далелҳои гуногун аз таҷрибаи кории солҳои тӯлонӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ фаъолият варзиданаш ва, зиёд аз ин, дар доираи иқтибосҳои аз гуфтаҳои педагогҳо, методистон ва забоншиносони ватаниву бурунмарзӣ ба таври қотеъона таъкид менамояд, ки бобати барҷаста намоиш додани масъалаҳои назариявии таълими синтаксис ва дар ин замина инкишоф додани нутқи хаттиву даҳонии хонандагон дар синфҳои 8 ва 9 ҳар чӣ бештар истифода кардани мисолҳо аз осори классикони маъруфи тоҷик зарурати беҳадро дорост. Яъне, мақсади ниҳонии диссертант ин аст, ки дар чунин раванди кор хонандагон, ҳам назарияҳои синтаксисро дар доираи ҳар як мавзӯи мавриди назар азхуд менамоянду ҳам ҷанбаҳои ахлоқиву маънавиёташон рушд меёбад.

Боби дувуми кор, ки ба он «Ташкили корҳои методӣ оид ба инкишофи нутқи мураббаи хонандагони синфҳои 8-9 дар раванди таълими синтаксиси ҷумлаҳои сода ва мураккаб» унвон гузошта шудааст, дар маҷмӯъ, боби ҷамъбасткунанда ва боз ҳам мубрамтари таҳқиқоти мазкур маҳсуб меёбад. Боби мазкур, дорои се фасл буда, аз ҷумла, фасли аввали он, ки ба таълими мавзӯҳои таркибии синтаксиси ҷумлаҳои сода бахшида шудаасту фасли дувуми он фарогири таълими мавзӯҳои таркибии синтаксиси ҷумлаҳои мураккаб маҳсуб меёбад, аз ибтидо то интиҳои ин ду фасл доир ба аксари мавзӯҳои ба назар намоёни он ду қисмати синтаксис шарҳу эзоҳи масъалаҳои назариявии меъёрӣ (нормативӣ)-ро пурра дар доираи мисолҳои аз эҷодиёти пандомӯзи классикон интиҳобшуда пешниҳод намудааст, ки ҳамагӣ қобили қабуланд.

Ниҳоят, ба фасли сеюми боби дувум диссертант «Озмоиши таълимӣ - методии усулҳои пешниҳодшудаи таълими инкишофи нутқи

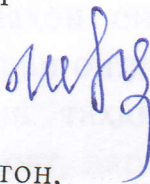
мураттаби хонандагони синфҳои 8-9 дар раванди таълими синтаксиси забони тоҷикӣ» унвон гузошта, дар он натиҷаи корҳои таҳқиқотии дар иртибот ба таълими синтаксис ба субут расонидаи худро, тибқи таъсис додани озмоишҳои педагогӣ дар синфҳои 8 ва 9-и чаҳор муассисаи таълимӣ, аз ҷумла, тайи солҳои 2020-2021 дар синфҳои 8 ва солҳои 2021-2022 дар синфҳои 9 ҷамъбаст ва хулосабарорӣ кардааст, ки натиҷаи он озмунҳои гузаронидашуда дар доираи **гурӯҳҳои назоратӣ** ва **озмоишии** синфҳои 8 «а» ва 8 «б» дар ҷадвали 20 ва дар синфҳои 9 «а» ва 9 «б» дар ҷадвали 21 басо дақиқу равшан пешниҳод карда шудааст.

Инак, аз натиҷаҳо ва хулосаҳои ҷамъбасти тибқи озмоишҳои таъсисдодаи диссертант бармеояд, ки фарзия ва вазифаҳои дар муқаддимаи кор баррасишуда, асосан, ҳаллу фасл ва ё тасдиқи худро ёфтаанд.

Аз ин лиҳоз, ман ҳамчун роҳбари илмии диссертант Раҳимова Манзураҳон Аҳмадовна, таъкид менамоям, ки диссертатсияи дар мавзӯи «**Асосҳои илмӣ-методии истифодаи осори классикон дар дарсҳои забони тоҷикии синфҳои 8-9 ва мавқеи он дар инкишофи нутқи мураттаби хонандагон**» баохиррасида ва ба талаботи комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, худи диссертант Раҳимова Манзураҳон Аҳмадовна сазовори лоиқ шудан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02. - **Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.04 - Назария ва методикаи таълими фанҳои гуманитарӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ))** мебошад.

Роҳбари илмӣ:

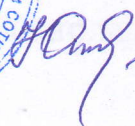
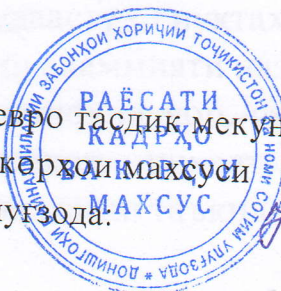
Узви вобастаи Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи методикаи таълими забон ва адабиёти тоҷики Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С.Улуғзода

Шербоев С.

Суроға: 734019, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯч. Муҳаммадиев -17/6
Тел: +992372325000
E.mail: info@ddzt.tj

Имзои профессор С.Шербоевро тасдиқ мекунам.
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДБЗХТ ба номи номи С. Улуғзода.

Юсупова Б.Ф.